

(221. 5.)

MEMORIE VAN ANTWOORD.

(Ingezonden bij brief van 6 Maart 1918.)

§ 1. Het was der Regeering eene voldoening, dat men vrij algemeen ingenomen was met het streven om de geregelde aflossing van de onder de wapenen zijnde lichten en jaar- klassen te verzekeren. Een overzicht van den duur van het verblijf onder de wapenen van afgeloste en eerlang af te lossen groepen wordt afzonderlijk aan de Kamer overgelegd.

De bedoelingen van de Regeering zijn in het tweede lid van het Verslag op juiste wijze geschetst. Alleen is niet juist de meening van enkele leden, dat de zorg voor uitbreiding van het leger bij het ontwerpen der voorgestelde bepalingen zich meer had doen gelden dan het verlangen, met de aflossing te kunnen voortgaan. Natuurlijk ligt in den maatregel óók het voordeel, dat hij tevens zal bijdragen tot uitbreiding van het totaal aantal geoefende manschappen. Dat voordeel wordt in het Verslag ten onrechte in twijfel getrokken. Immers voor evenredige uitbreiding van geoefend en geschoold kader wordt gezorgd. Uitbreiding van hulpmiddelen en materieel heeft eveneens voortdurend plaats. Wel is de aanschaffing van geschut tot nog toe niet zoo geweest als wel wenschelijk ware, maar op de mogelijkheid van vollediger aanvulling daarvan dient gerekend te worden. En mocht de hoop daarop niet worden verwezenlijkt, dan zullen nog zoo veel te minder aanzienlijke reserves aan mankracht gemist kunnen worden. Dat de hierbedoelde legeruitbreiding zou leiden tot verergering van de bezwaren, welke uit de beslaglegging op zoovele mannen voor de defensie voortvloeien, kan niet worden toegegeven. Het aflossingsstelsel toch waarborgt den terugkeer in de maatschappij van evenveel mannen als tot den dienst onder de wapenen worden opgeroepen, waarbij nog komt, dat aanneming van het wetsvoorstel tot gevolg zal hebben, dat beslag wordt gelegd op jongeren om ouderen vrij te laten. Het is waar, dat het weerbaar maken van meer manschappen financieele lasten veroorzaakt. Tegen deze lasten, die in hoofdzaak het gevolg zijn van te verstrekken kleeding, bewapening en uitrusting, wegen de hiervan verkregen voordeelen echter ruimschoots op.

De Regeering acht het niet verantwoord de sterkte, welke zich onder de wapenen bevindt, thans te verminderen. Haar aandacht blijft intusschen bij voortdurend op dit punt gevestigd. Het artikel van den gepensionneerden kapitein POLVLIET in de *Telegraaf* van 28 November 1917 is daarbij niet onopgemerkt gebleven, maar kon niet tot wijziging in het thans ingenomen weloverwogen standpunt aanleiding geven.

Een stelsel van aflossing, waarbij de man telkens opnieuw onder de wapenen moet terugkeeren, zou — vooral indien dit met de vorming van reservedivisiën gepaard zou gaan — ten nadeele van de paraatheid van het leger komen. Bovendien zou voor de meeste dienstplichtigen de verdeling van het verblijf onder de wapenen over eenige perioden zeer zeker geen voordeel opleveren. Vooral niet voor de ouderen, omdat het verlof der jongeren slechts mogelijk zou zijn, indien de ouderen voor hen onder de wapenen kwamen of bleven. Het met verlof zenden van geheele troependeelen — zooals o.a. in Zwitserland geschiedt — heeft voorts nog het nadeel,

dat niet degenen, die het meeste behoefte hebben aan verlof in aanmerking kunnen worden gebracht. Aan het tot dusverre gevolgde stelsel blijven mitsdien de ondergeteekenden ook nu nog bepaaldelijk de voorkeur geven.

Reeds in de Memorie van Toelichting betreffende het wetsontwerp in zake de lichte 1919 (*Gedrukte Stukken* 1917—1918, 295) is te kennen gegeven, dat de Regeering de inlijving van de lichte 1919 bij voorkeur niet reeds in Juli 1918 zou aanvangen. Het liefst zou zij hiermede wachten tot den gewonen tijd, namelijk begin 1919.

Het is toch in het algemeen ongewenscht jonge mannen in te lijven, voordat zij den leeftijd hebben bereikt, waarop zij worden geacht geestelijk en lichamelijk geschikt te zijn om tot soldaat te worden gevormd. Intusschen, wat ten aanzien van de lichte 1918 werd aanvaard, kan niet op goeden grond voor de lichte 1919 onaannemelijk worden verklaard. Daarbij komt, dat de tijd vóór de gedachte oproeping van de eerste ploeg herkeurden kort wordt, terwijl de ondergeteekenden meenen, dat de herkeurden er te recht aanspraak op kunnen maken geruimen tijd te voren te weten waar zij aan toe zijn. Om deze redenen zou er bij de Regeering geen overwegend bezwaar bestaan om de opkomst van de lichte 1919, althans van het grootste deel dier lichte, aan die der herkeurden te doen voorafgaan.

§ 2. De herkeuring is voor de afgekeurden ongetwijfeld een tegenvaller. Onbillijkheid ligt er echter niet in en ook geen hardheid, wanneer men bedenkt hoevelen reeds onder den last van den dienst gebukt gaan en gingen. Het voortduren van den oorlog legt ook ons land steeds nieuwe lasten op, welke gedragen moeten worden door hen, die daartoe het best in staat zijn. Men staat nu voor de keus: óf personen van over de 30 jaar op te roepen óf personen op te roepen, die zijn afgekeurd, maar thans geschikt zijn. Het laatste moet verreweg het verkieslijkste heeten. Met hetgeen in het Voorloopig Verslag is aangehaald uit de Memorie van Antwoord betreffende het ontwerp der wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 345, *Gedrukte Stukken* 1914—1915, 373) is het thans gedane voorstel niet in strijd. Het aangehaalde toch diende enkel als antwoord op de vraag, of onder het toen aanhangige wetsvoorstel ook afgekeurden vielen (zie bladz. 11, onderste lid van het Voorloopig Verslag betreffende dat wetsvoorstel).

De opmerking is gemaakt, dat de voorgestelde maatregel slechts tijdelijk hulp zal kunnen bieden. Met zekerheid valt hieromtrent niets te zeggen, omdat het niet mogelijk is eene betrouwbare berekening te maken omtrent de vermoedelijke uitkomsten van de herkeuring. Men denke echter niet, dat de maatregel alleen op afgekeurden van vroeger jaren slaat; hij zal — zolang de buitengewone omstandigheden voortduren — ook gelden ten aanzien van hen, die in 1918 en volgende jaren worden afgekeurd. Elk jaar komt er eene nieuwe lichte bij en ook de afgekeurden van deze lichte kunnen later, een of meer malen, opnieuw aan eene keuring worden onderworpen. Zal hierdoor bij voortdurend stof voor aanvulling kunnen worden gevonden, niet te ontkennen is, dat dit later in minder ruime mate het geval zal zijn dan aanvankelijk. Echter zal de behoefte aan aanvulling van de jaarlijksche militielichte ook afnemen. Voor volgende lichten toch zal de toepassing van het nieuwe keuringsreglement de lichte zelf reeds sterker maken.

Ook is te verwachten, dat het getal ingeschrevenen per lichte toeneemt en reeds hierdoor per lichte meer personen voor inlijving beschikbaar komen. Wanneer men een en ander in rekening brengt, vertrouwt de Regeering, dat bij haar stelsel ook op den duur een voldoende jaarlijksch contingent beschikbaar zal blijken om in de geregelde aflossing te voorzien.

Voor de vrees, dat de keuringen niet met de noodige nauwgezetheid zullen geschieden, acht de Regeering geen goeden grond aanwezig. Wel zal ten gevolge van het nieuwe keuringsreglement in sommige opzichten een andere maatstaf worden aangelegd, maar de toepassing van dezen maatstaf moet en zal met niet minder zorg geschieden dan ten aanzien van

den tegenwoordigen maatstaf plaats heeft. Volgens de meening van eenige leden zou het niet dikwijls voorkomen, dat o. a. eene te geringe algemeene lichaamsontwikkeling, wel geconstateerd, weinige jaren later geheel is verdwenen. Dit kunnen de ondergeteekenden niet beamen. Uit vroegere metingen van personen, onderscheidenlijk bij hunne indiensttreding en een jaar daarna, is gebleken, dat reeds in dit tijdsverloop de lichamelijke ontwikkeling in den regel belangrijk vooruitgaat, al zullen daarbij de krachtige militaire voeding, de militaire oefeningen, enz. ongetwijfeld van invloed zijn geweest. Voorzichtigheid zal dan ook zeker moeten worden betracht, opdat personen, die tegen de vermoenissen van den dienst niet bestand zijn, buiten den dienstplicht worden gehouden. Goedkeuring van debielen laat het keuringsreglement niet toe. Ook zij, die schijnbaar gezond zijn geworden, maar omtrent wie overigens voldoende grond bestaat om aan te nemen, dat zij aanleg voor tuberculose hebben, zullen zonder twijfel opnieuw worden afgekeurd. Het feit, dat bij de vroegere keuring een tuberculeuze aandoening is waargenomen of vermoed, is echter op zichzelf niet voldoende om aan te nemen, dat deze ziekte inderdaad bestaat of bestond. In twijfelachtige gevallen kan juist het vermoeden van zulk eene aandoening aanleiding hebben gegeven om voorzichtigheidshalve den onderzochte onder de ongeschikten te rangschikken. Om zekerheid te hebben, dat met vroeger aanwezig geachte gebreken bij de herkeuring rekening wordt gehouden, ligt het in de bedoeling in de keuringsregisters te doen vermelden het nummer, waaronder het gebrek in het keuringsreglement vermeld was, en om den geneeskundigen op te dragen ten aanzien van elken aan de herkeuring te onderwerpen persoon te letten op de vroegere reden van afkeuring. Voorts zijn de geneeskundigen verplicht acht te slaan op overgelegde verklaringen, die mededeelingen omtrent den toestand van belanghebbenden inhouden. Met het oog op eene latere herhaling van de herkeuring zal worden gehandeld in dezen geest, dat degenen, die niet geschikt worden bevonden, worden gesplitst in twee groepen n.l. ongeschikten en voorloopig ongeschikten, naar gelang van de uitkomsten van het geneeskundig onderzoek. Eene volgende keuring zal dan kunnen worden beperkt tot de voorloopig ongeschikt verklaarden. Van zulk eene regeling mag worden verwacht, dat de onderzoekende geneeskundigen er te gemakkelijker toe zullen komen om, meer in het bijzonder in gevallen van twijfelachtige tuberculose, niet dadelijk geschiktheid, maar voorloopige ongeschiktheid aan te nemen.

Dat de te wachten verlichting van keuringseischen met de hoofdstrekking van het wetsontwerp niet in rechtstreeksch verband staat, is juist in zoverre, dat het wetsvoorstel niet de aanleiding tot de invoering van het te wachten nieuwe keuringsreglement vormt. Wel echter is er bij de indiening van dit voorstel rekening mede gehouden, dat het nieuwe reglement er toe zal bijdragen om van een algemeene herkeuring het gewenschte resultaat te verwachten. Een *algemeene* verlaging van keuringseischen zal niet plaats hebben. De verlaging bepaalt zich tot sommige gebreken en gaat niet verder dan noodig is om personen, die in werkelijkheid geschikt zijn, niet langer om eene afwijking, die geen hinder veroorzaakt, buiten den dienst te houden. Het ontoelaatbare van eene dergelijke verlaging kan niet volgehouden worden op grond van de bovenaan op bladz. 4 van het Voorloopig Verslag bedoelde gevallen. Het zal altijd kunnen voorkomen, dat onjuist gekeurd wordt of bij de dienstvervulling een aanvankelijk niet waarneembaar gebrek aan den dag treedt. Maar een feit is, dat volgens de thans geldende regeling iemand wegens platvoeten wordt afgekeurd, die al is hij b. v. voor de infanterie minder geschikt, bij de vestingartillerie zeer wel dienst zou kunnen doen. Zulke personen behooren niet van den dienstplicht bevrijd te blijven, maar eene plaats in de weermacht te krijgen, waar het gebrek hen niet zal hinderen. Omtrent algemeene lichamelijke ontwikkeling heeft geen verlaging van eischen plaats.

Wat in het Voorloopig Verslag bedoeld wordt met de terugwerkende kracht van het nieuwe keuringsreglement is, naar het voorkomt, niet principieel te onderscheiden van de her-

keuring zelf. Voor hem, die in de laatste geen onbillijkheid ziet, kan ook in die terugwerkende kracht van het nieuwe keuringsreglement geen bezwaar gelegen zijn.

De aflossing zal geen vertraging ondergaan. Daargelaten, of thans de tijd zou ontbreken om medio 1918 eene ploeg herkeurden voor oproeping beschikbaar te kunnen hebben, zal, zooals hiervoor reeds werd gezegd, de lichting 1919 — althans voor het grootste deel — kunnen worden ingelijfd voor de indienststelling van herkeurden. Omtrent de tijdstippen van vertrek met verlof worden de gegevens vermeld in het in den aanvang van deze Memorie bedoelde overzicht.

Met ingenomenheid ontwaarden de ondergeteekenden, dat verschillende leden de strekking van het ontwerp krachtig hebben verdedigd. Zooals voor een groot deel reeds uit het voorafgaande blijkt, geven onderscheidene argumenten dezer voorstanders ook het gevoel der Regeering weer.

Het nieuwe keuringsreglement zal niet uitsluitend, zelfs niet in de eerste plaats, gelden voor de personen, in het wetsvoorstel bedoeld. Het is een algemeen reglement, dat op de geheele land- en zeemacht van toepassing zal zijn. Het laat zich aanzien, dat het spoedig vastgesteld en bekend gemaakt zal kunnen worden.

Zij, die gegronde aanleiding hebben tot klachten over de wijze, waarop sommige keuringsraden hunne taak vervullen, zullen het belang eener deugdelijke keuring het meest dienen door de gegevens te verschaffen, die kunnen leiden tot ontdekking van fouten. Het is natuurlijk van uitnemend belang, dat de keuring berust bij artsen, in wier kunde en ernst de belanghebbenden ten volle vertrouwen kunnen stellen.

§ 3. Voor de bezwaren, verbonden aan het opnieuw oproepen van een groot aantal mannen van eenigszins rijperen leeftijd, is de Regeering allermintst blind. Dat zij te deze met bedachtzaamheid te werk gaat, bewijst de niet-oproeping van de jaarklassen 1906 en 1907, waaraan te recht wordt herinnerd. In die omstandigheden lijkt het mogelijk ook ten aanzien van de herkeurden op eene gelijke gezindheid bij de Regeering te rekenen. Althans kan het, met het oog op de wenschelijkheid om, indien wij in oorlog geraken, de beschikking te hebben over meer — en vooral over meer nog betrekkelijk jonge — personen, geen aanbeveling verdienen de *herkeuring* te zeer te beperken. Ten aanzien van de *oproeping* is de Regeering van plan zich tot de jongste jaarklassen te bepalen. Gedurende de eerstvolgende jaren zal een grenslijn, getrokken achter het voleindigde 25ste jaar, dan ook niet hinderen. Maar op den duur zal zij wellicht het verkrijgen van het vereischte aantal in den weg staan, tenzij aanstonds begonnen werd met de oproeping van de oudsten der beschikbaar komende, ten einde te voorkomen, dat zij de grens zouden overschrijden en daardoor voor de aflossing verloren gaan. Intusschen zijn aan het systeem om de jongsten te doen voorgaan, zóo groote voordeelen verbonden, dat de Regeering meent daaraan te moeten vasthouden. Mocht de vrede nog lang uitblijven en het daardoor noodig worden om, in strijd met de tegenwoordige bedoeling, ook oudere herkeurden op te roepen — waarvoor echter in de eerste paar jaren geen vrees behoeft te bestaan —, dan zal te zijner tijd de vraag overwogen moeten worden hoe verder te handelen.

Het denkbeeld om den maatregel niet toe te passen op hen, die in dienst zijn afgekeurd, schijnt niet op deugdelijke gronden te berusten. Menigeen wordt eerst in dienst afgekeurd, omdat de gebreken niet — gelijk bij de overigen — in zoodanigen graad aanwezig waren om al bij de algemeene keuring tot afkeuring te leiden, en in de tweede plaats is het mogelijk, dat het gebrek, waarop de afkeuring gegrond was, ten aanzien van deze personen, evenzeer als ten aanzien van anderen, of thans verdwenen is of volgens het nieuwe keuringsreglement in verschillende gevallen niet meer eene reden tot ongeschiktverklaring vormt. Voor zooveel echter de afkeuring in dienst inderdaad mocht hebben plaats gehad wegens een gebrek van meer ernstigen aard en het gebrek ook thans nog in beduidende

mate bestaat, kan wel met zekerheid worden aangenomen, dat wederom afkeuring zal volgen.

Bij het regelen van de oproeping zal tot op zekere hoogte rekening worden gehouden met vroeger vervulden dienst. Voor regeling van dit punt in de wet — wat ook ten aanzien van andere landstormgroepen niet heeft plaats gehad — achten de ondergeteekenden geen reden aanwezig. Aanspraken van landstorm-vrijwilligers om buiten dezen maatregel te blijven, vinden bij de Regeering geen erkenning. De meening, als zouden landstormplichtigen enkel bij onbereden korpsen worden in dienst gesteld, moet op een misverstand berusten. Als regel aan te nemen, dat iemand, die bij een bereden korps heeft gediend, ook als landstormplichtige bij zulk een korps geplaatst zou moeten worden, is niet raadzaam. Het is de vraag, of belanghebbenden het zelf altijd zullen begeeren; ook is het zeer wel mogelijk, dat zij behept zijn met eene afwijking, die hen voor een bereden korps minder geschikt maakt. Omtrent het bekleeden van een rang geldt als algemeene regel, dat zij, die vroeger gediend hebben, als landstormplichtige dadelijk den rang herkrigen, dien zij laatstelijk hebben bekleed.

§ 4. In aanvulling van art. 58 e. v. der Militiewet, hoe wenschelijk ook wellicht op zich zelf, zou de voorgestelde maatregel niet wel zijn te belichamen. In de eerste plaats zou hij zich dan bepalen tot hen, die voor de *militie* zijn afgekeurd, terwijl hij mede niet voor vorige lichtingen zou kunnen gelden.

Welke de redenen zijn, waarom sommige leden beducht zijn voor eigendunkelijke beslissingen van burgerlijke en militaire autoriteiten, is den ondergeteekenden niet duidelijk geworden. De ervaring, gedurende twee en een half jaar opgedaan ten aanzien van de keuringen voor den landstorm, levert voldoende waarborg om die beduchtheid weg te nemen.

§ 5. Niet kan worden ingezien, dat met betrekking tot hunne aanspraken op pensioen, de hier bedoelde personen tegenover de militaire pensioenwetten in eene andere verhouding komen te verkeeren dan alle andere personen, die bij hunne aanwijzing tot den dienst voldeden aan de gestelde eischen van fysieke geschiktheid, doch na korteren of langeren tijd voor den dienst worden afgekeurd. Voor het indienen van een voorstel tot wijziging der bedoelde wetten bestaat voor de ondergeteekenden dan ook geen aanleiding.

Met studie- en zakenbelangen zal rekening worden gehouden op den voet, waarop dit tot dusver reeds plaats heeft. Tegen eene toezegging om het in ruime mate te doen bestaat bezwaar, vooral omdat dit het getal uit de jongere groepen opkomende personen zoodanig zou doen slinken, dat het de oproeping van oudere groepen ten gevolge zou moeten hebben.

Artikel 1.

De ondergeteekenden hadden niet verwacht, dat het toekennen van de in art. 1 neergelegde bevoegdheid aan den Minister van Oorlog bij enkele leden zoó ernstig bezwaar zou ontmoeten: te minder nu de wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 345) — evenals trouwens art. 2 der Landstormwet — het in den landstorm opnemen van duizenden mannen, onder wie een niet onbelangrijk getal ongeschikten, geheel zonder voorafgaande keuring toeliet en de thans voorgestelde wet aan zoodanige opnemering de voorwaarde verbindt, dat de daarbij betrokken personen eerst in de gelegenheid moeten zijn gesteld eene keuring te ondergaan.

Voor de krachtens art. 1 der wet van 1915 ingeschreven personen zijn, *nadat* zij tot den landstorm waren komen te behooren, keuringen gehouden naar bij Koninklijk besluit gestelde regelen. Het ontmoet bij de Regeering geen bedenking dat in overeenstemming met dit laatste ook de thans vereischte regelen bij Koninklijk besluit worden vastgesteld. In verband hiermede is art. 1 gewijzigd. Ter tegemoetkoming aan verder gerezen bedenkingen is thans, wat de leeftijdsgrens betreft, verschil gemaakt tusschen keuring en oproeping in werkelijken

dienst. In de oproeping ter aflossing van anderen kunnen namelijk ten gevolge van het opgenomen nieuwe art. 3 slechts worden betrokken zij, die jonger dan 25 jaar zijn of in het jaar van opkomst 25 jaar worden of zijn geworden. Door opneming van deze bepaling zal wellicht tegen behoud van de voor de keuring gestelde grens geen bezwaar meer bestaan. Ook is eene bepaling opgenomen om den gekeurden een recht van beroep toe te kennen.

Bij de beantwoording van § 3 heeft de Regeering doen blijken, dat zij geen grond ziet om van de herkeuringen uit te zonderen hen, die in den dienst zijn afgekeurd.

Artikel 2.

De wijziging van art. 1 maakte het wenschelijk ook in art. 2 eene kleine redactieverandering aan te brengen.

De bij art. 1 in het Voorloopig Verslag gemaakte opmerking, als zou ook de in art. 2 aan den Minister toegekende bevoegdheid van verre strekking zijn, schijnt te berusten op overschatting van de beteekenis dier bevoegdheid. De bedoeling toch is om, overeenkomstig de gewone regelen, de inschrijving voor den landstorm in het algemeen vrijwel dadelijk te doen volgen op het feit, waarop de inschrijving gegrond is. Omdat het echter bij de groepen, waarover het thans gaat, wellicht raadzaam zal zijn, den landstormplicht voor elke groep te doen aanvangen nadat de keuringen voor die groep zijn afgelopen, scheen het wenschelijk het juiste tijdstip niet in de wet vast te leggen, maar door den Minister te doen aanwijzen.

Artikel 3 (nieuw).

De reden van de invoeging van dit artikel is bij art. 1 ontvouwd.

Het onder art. 3 vallende deel der herkeurden zal slechts in werkelijken dienst kunnen worden geroepen wanneer wegens verergering van den toestand de met verlof zijnde dienstplichtigen bij den troep moeten terugkeeren.

Artikel 4 (oud 3).

Overeenkomstig den wensch van verschillende leden is het artikel uitgebreid met eene bepaling, gelijkloeiend met het tweede lid van art. 5 der wet van 31 Juli 1915 (*Staatsblad* n°. 345). De Regeering moet zich echter voorbehouden het wetsontwerp tot wijziging van de Landstormwet (1916—1917 — 415) aan te vullen in dien zin, dat ten aanzien van de thans ontworpen wet gelijke maatregelen worden getroffen als in dat wetsontwerp ten aanzien van de wet van 31 Juli 1915 zijn voorgesteld.

Ook naar de meening van de ondergeteekenden zou duurzame uitbreiding van onze strijdmacht behooren te geschieden langs den weg van herziening onzer dienstplichtwetten.

Beweegreden.

Zooals het wetsontwerp na de wijzigingen luidt, zullen aan herkeuring ook groepen kunnen worden onderworpen, die niet voor aflossing zullen dienen, maar slechts kunnen worden opgeroepen in het geval, hierboven bij art. 3 (nieuw) omschreven. In verband hiermede is de beweegreden aangevuld.

Gewijzigd Ontwerp van Wet.

In eene bijlage dezer Memorie is vermeld de tekst van het ontwerp van wet, zooals het na de wijzigingen luidt.

De Minister van Oorlog,
DE JONGE.

De Minister van Marine,
J. J. RAMBONNET.

De Minister van Staat,
Minister van Binnenlandsche Zaken,
CORT V. D. LINDEN